

สังเวชวิจักษ์: ทางสู่ปัญญาผ่านความเสื่อมสลาย*

Out of Compassion: Enlightenment through Decadence

ศิระ สุวรรณศร (Sira Suwanasorn)^{**}

กฤษฎา หงษ์อุเทน (Krisana Honguten)^{***}

วิชัย สิทธีรัตน์ (Vichai Sittirat)^{****}

บทคัดย่อ

การดำรงอยู่ของสรรพสิ่งล้วนตกอยู่ภายใต้อำนาจแห่งความทุกข์และความเสื่อมโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทุกสรรพสิ่งต้องเผชิญกับสภาพการเกิดและการดับสูญอย่างไม่มีวันจบสิ้นโดยทั่วถึงและไม่มีข้อยกเว้น อาจกล่าวได้ว่า ความแปรปรวนเปลี่ยนแปลงเป็นสภาวะที่ฝังอยู่ในทุกๆ ความเป็นไป ของสรรพสิ่ง สภาวะการพังทลายของความหวังนำมาซึ่งความเศร้าโศก ความหม่นหมอง และความหดหู่ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อ การดำรงอยู่และการหยั่งย่นเพื่อนำพาชีวิตไปสู่ความสุขสงบที่แท้จริง ความรู้สึกบีบคั้นกดดันจากปัญหาครอบครัวที่ สะสมพอกพูน นำมาซึ่งชีวิตที่ปราศจากแสงสว่างแห่งความสุข ต้องตกอยู่ภายใต้ร่มเงาที่มีแต่ความทุกข์และความ เสื่อมเกาะกุมบดบังอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่ไร้หนทางแก้ไข และเป็นความจริงที่ต้องเผชิญอย่างไม่มีทาง หลีกเลี่ยงได้

ประสบการณ์จากความทุกข์ในชีวิตนำไปสู่หนทางการเข้าถึงกฎแห่งไตรลักษณ์ของพระพุทธองค์โดย ผ่านการศึกษาจากตำราและแหล่งข้อมูลต่างๆ รวมถึงการศึกษารูปแบบทางศิลปะที่แสดงออกเกี่ยวกับความงาม ของความไม่สมบูรณ์ ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลทางปัญญาสำหรับการสร้างสรรค์งานศิลปะที่ต้องผ่านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์โดยผ่านกระบวนการแสวงหารูปทรงทางประติมากรรมที่สามารถสื่อสะท้อนการเสื่อมสลายและ กระตุ้นความรู้สึกสดสักระยะไปพร้อมๆ กัน การค้นหาเทคนิคและวัสดุในการสร้างงานศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตัว

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตเรื่อง “สังเวชวิจักษ์: ทางสู่ปัญญาผ่านความ เสื่อมสลาย” สาขาวิชาทัศนศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

This article is part of a Ph.D. Thesis on the subject “Out of Compassion: Enlightenment through Decadence” Department of Visual Arts, Graduate School, Silpakorn University.

^{**} นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาทัศนศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

Ph.D. Student Department of Visual Arts, Graduate School, Silpakorn University.e-mail: kru_ra@hotmail.com

^{***} ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา หงษ์อุเทน ประจำภาควิชาทฤษฎีศิลป์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Advisor Assoc. Prof. Krisana Honguten, Ph.D.. Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts. SilpakornUniversity.

^{****} ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ศาสตราจารย์วิชัย สิทธีรัตน์ ประจำภาควิชาประติมากรรม คณะจิตรกรรมประติมากรรมและ ภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Advisor Prof. Vichai Sittirat. Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts. Silpakorn University.

และวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการเร้าความรู้สึกสลดสังเวชของผู้ชมโดยผ่านการพิจารณาผลงานศิลปะด้วยปัญญา อันเป็นการเปิดมรรคาการเข้าถึงธรรมแก่ผู้ชมอย่างแยบยล

คำสำคัญ: ความงามแห่งความไม่สมบูรณ์/การบิดเบือนของรูปทรง/พื้นผิวกับความเสื่อมสลาย

Abstract

Within the existence of everything, it is true that its has been appearing under the influences of suffer and decline without an absent to be avoid. Everything confront the birth and death as an eternal life cycle. This is the fact that adapted every states of beings; the state nor condition that hope has been collapsed. With an absent of wisdom to gain happiness and peaceful life, it bear to be sorrow. The fragile of family issues have overshadowed the light of happiness; under the shadow of sorrow and decline without a solution. This is the unavoidable reality to be confront.

Within the intellectual experience from “The Three Common Characteristics (The Nature Regulation)” of Buddha studies, “The Pali Canon” combines with the knowledge from the art of unwealthy aesthetic. This is the archive of wisdom for art: creative and perhaps the analysis, the synthesize to proceed the sculpture form in able to communicate and reflect the processes of decline to stimulate the feeling of sorrowful, to gain the procedure of sculpture technique and medium for originated art work. This is the factor to communicate the feeling of sorrow combine with the intellect of Dharma intriguing to the viewers.

บทนำ

สรรพสิ่งที่ปรากฏรูปในสากลจักรวาลนี้ ล้วนตกอยู่ภายใต้อำนาจแห่งความทุกข์และความเสื่อมอย่างเสมอภาคโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทุกสรรพสิ่งต้องเผชิญกับสภาพการเกิดและการดับสูญอย่างไม่มีวันจบสิ้นโดยทั่วถึงและไม่มีข้อยกเว้น อาจกล่าวได้ว่า ความแปรปรวนเปลี่ยนแปลงเป็นสภาวะที่ฝังอยู่ในทุกๆ ความเป็นไปของสรรพสิ่ง การมีชีวิตอยู่ท่ามกลางกระแสคลื่นแห่งความทุกข์นำมาซึ่งความเศร้าโศกและหดหู่ อีกทั้งบั่นทอนจิตใจให้อ่อนล้า ความสุขในชีวิตเป็นเพียงความรู้สึกให้บรรเทาทุกข์เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ความปรารถนาในสิ่งมีค่าอยากได้ใคร่มี นำไปสู่ความใคร่ครอบครองและยึดเหนี่ยวสิ่งนั้นไว้กับตนตลอดไป ความไม่พอใจ ความเกลียด ความขยะแขยง ความหวาดกลัว เป็นสิ่งที่ต้องการหลีกเลี่ยงให้พ้นและต้องการขจัดออกไปให้ไกลตัว สภาวะการณ์เช่นนี้สลับสับเปลี่ยนกันไปวันแล้ววันเล่า ปีแล้วปีเล่าอย่างไม่เคยหยุดหย่อน

สภาวะการพังทลายของความหวังนำมาซึ่งความเศร้าโศก หม่นหมอง หดหู่ และทอดถอนใจต่อการดำรงอยู่และหัดยืนเพื่อนำพาชีวิตไปสู่ความสุขสงบที่แท้จริงได้ ความรู้สึกบีบคั้น กดดัน จากปัญหาครอบครัวที่สะสมพอกพูน ทำให้แสงสว่างแห่งความสุขต้องดับวูบลง ชีวิตจึงต้องอยู่ใต้เงามืดแห่งความทันททุกข์ ดวงตาถูกความ

เสื่อมทรามเข้าดับตลอดเวลา ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่ไร้หนทางแก้ และนี่คือความจริงแห่งชีวิตที่ข้าพเจ้าต้องเผชิญอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้

การได้ประจักษ์แจ้งในธรรมะของพระพุทธองค์นำมาซึ่งการตื่นรู้ และความพยายามที่จะจัดอวิชาเหล่านี้ออกไปให้สิ้นจากตัวข้าพเจ้า แต่การบรรลุสู่เป้าหมายนี้หาใช่หนทางที่เรียบง่ายไม่ ด้วยข้าพเจ้ายังคงเป็นปุถุชน ผู้ยังไม่สามารถควบคุมชีวิตที่เต็มไปด้วยกิเลสตัณหาได้ อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าก็ยังคงมองเห็นความหวังอันสุกสว่างท่ามกลางดวงจิตที่มีบอดด้วยอวิชาของตน ข้าพเจ้าในฐานะศิลปิน ซึ่งมองเห็นทางหลุดพ้นด้วยหลักแห่งไตรลักษณ์ แต่ยังไม่อาจบรรลุผลได้ ความคิดในการปฏิบัติธรรมะโดยนำความรู้แจ้งเป็นคปไฟแห่งปัญญาสู่ความดับทุกข์ยังอยู่บนหนทางที่ยาวไกล แต่ข้าพเจ้าหาได้ย่อท้อไม่ ข้าพเจ้าจึงตั้งใจจะใช้ทักษะปัญญาและความสามารถทางศิลปะของข้าพเจ้าในการสร้างสรรค์งานประติมากรรม ที่สามารถสื่อสะท้อนหลักแห่งไตรลักษณ์โดยผ่านความเสื่อมสลายเพื่อให้ผู้ชมบรรลุถึงปัญญาและมุ่งปฏิบัติไปสู่การดับทุกข์เช่นเดียวกับที่ข้าพเจ้ากำลังพยายาม ดังนั้น การสร้างสรรค์งานศิลปะของข้าพเจ้าจึงเปรียบเสมือนการปฏิบัติธรรมโดยใช้กฎแห่งไตรลักษณ์เป็นปัญญานำสู่ความสำเร็จ คือการดับทุกข์

ความมุ่งหมายและจุดประสงค์ของการศึกษา

1. แสวงหารูปทรงทางประติมากรรม ที่สามารถตอบสนองเนื้อหาอันเกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งเน้นการกระตุ้นความสนใจโดยผ่านรูปทรงที่กำลังเสื่อมสลาย รวมทั้งแสวงหาเทคนิคที่เหมาะสมกับรูปทรงทางประติมากรรมนี้
2. ศึกษาหลักพุทธปรัชญาเกี่ยวกับไตรลักษณ์และหลักปรัชญาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นหัวใจของการสร้างงานชุดนี้
3. ศึกษาสุนทรียศาสตร์ที่ว่าด้วยความงามจากความสมบูรณ์ และความงามจากความไม่สมบูรณ์
4. ศึกษาผลงานของศิลปินที่สื่อสะท้อนเนื้อหาสาระที่แสดงออกเกี่ยวกับไตรลักษณ์ หรือสัจธรรมที่ใกล้เคียงกัน

แรงบันดาลใจและแนวคิดในการสร้างสรรค์

แรงบันดาลใจจากการพิจารณาถึงเหตุแห่งทุกข์ของชีวิต ซึ่งเริ่มมาจากการดิ้นรนแสวงหาความมั่นคงและมั่งคั่งให้กับครอบครัว และการทรมานทรมานกับความปรารถนาเพื่อให้ได้มาซึ่งทายาทสืบเชื้อสาย บททดสอบแรกแห่งชะตากรรมคือปัญหาการตั้งครรภ์ยากของภรรยาและความพยายามทุกวิถีทางจนแทบสูญสิ้นทั้งร่างกายและทรัพย์สินเพื่อให้ได้มาซึ่งบุตรเพียงคนเดียว แต่โชคชะตาเลวร้ายกลับกลั่นแกล้งให้ได้บุตรผู้มีความพิการบกพร่องแก่ข้าพเจ้า บททดสอบต่อมาที่ต้องแบกรับคือความอดทนเพียรพยายามดูแลรักษาเยียวยาบุตรให้มีชีวิตปกติและสมบูรณ์เหมือนเด็กทั่วไป คลื่นพายุแห่งความเจ็บปวดและเศร้าหมองเริ่มถาโถมเข้ามาอย่างไม่หยุดหย่อน ทั้งความผิดหวัง ความบีบคั้น ความขุ่นเคืองคับข้องใจ และความอ่อนล้าเหนื่อยหน่ายในชีวิตจิตวิญญาณถูกความขมขื่นและตรอมตรมกัดเซาะทำลายความหวังและความสุขที่เคยมีในชีวิตให้สูญสลาย สภาพการณ์ดังกล่าวไม่เพียงทำลายความเข้มแข็งของจิตใจให้อ่อนแอและจิตสำนึกให้ตกต่ำเสื่อมทราม แต่ยังบั่นทอนสุขภาพร่างกายให้ทรุดโทรมตามลงไปด้วย และท้ายที่สุดนำไปสู่ความขัดแย้งและการพังพินาศของครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เปรียบประดุจดังสายธารแห่งความรักความผูกพันได้ถูกดุดกลืนจนเหือดแห้งหายไปสิ้นในผืนดินที่แห้งแล้งจนแตกกระแหงจากความร้อนระอุของเปลวเพลิงแห่งความทุกข์อันกว้างใหญ่ไพศาล

ท่ามกลางความมืดมิดไร้หนทางออกจากกระแสความปั่นป่วนแห่งทุกข์ แสงสว่างแห่งพระธรรมคือหนทางเดียวที่พระพุทธรูปทรงเครื่องขึ้นให้ข้าพเจ้าเห็นทางออกจากวังวนแห่งวิฤตินี้ คำสั่งสอนขององค์พระศาสดาคือโอสถิพิเศษที่ช่วยเยียวยารักษาจิตใจข้าพเจ้าผ่านการพิจารณาและรู้ซึ่งถึงสัจธรรมของทุกสรรพสิ่งในโลกและการยอมรับกับสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจนสามารถอดทนรอกเหง้าแห่งทุกขเวทนาที่เป็นพิษร้ายฝังลึกเกาะกินจิตวิญญาณของข้าพเจ้าไว้อย่างเหนียวแน่นให้หลุดพ้นได้ การได้เรียนรู้หลักแห่งไตรลักษณ์ และการทำความเข้าใจในหลักอริยสัจ 4 ทำให้ข้าพเจ้าได้เห็นดวงประทีปแห่งธรรมที่ฉายแสงส่องนำพาดวงจิตของข้าพเจ้าออกจากความมืดมิดและหมองหม่นไปสู่ความเบิกบานจากการเข้าถึงความหมายของการดำรงอยู่ บัดนี้ภาระความรับผิดชอบอันหนักอึ้งได้กลับกลายเป็นความงดงามของชีวิต ที่ต้องรับผิดชอบดูแลบุตรผู้มาจากข้าพเจ้าไม่ว่าเขาสวยงามหรือน่าเกลียด ฉลาดหรือบกพร่องทางปัญญาเพราะสิ่งสำคัญที่สุดคือสิ่งที่เขาได้มอบโอกาสการเป็นพ่อที่ดีให้กับข้าพเจ้า การเข้าถึงและรู้ซึ่งด้วยปัญญาว่ทุกชีวิตล้วนเต็มไปด้วยความเสื่อมและมีทุกข์เป็นสาระ คือความเข้าใจในสัจธรรมของธรรมชาติ ความรู้ที่มาจากความเข้าใจชีวิตจะนำมาซึ่งการปล่อยวางได้กับความทุกข์ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดในการยึดถือพุทธศาสนาอันประเสริฐเป็นสรณะประจำใจ

ประสบการณ์ชีวิตทั้งหมดของข้าพเจ้าดังกล่าวมาแล้วข้างต้นคือแรงบันดาลใจสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมสำหรับวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า ขั้นตอนสำคัญต่อไปคือการแสวงหาแนวคิดในการสร้างสรรค์และวิธีการนำเสนอที่สามารถสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์ชีวิตทั้งหมดนี้ของข้าพเจ้าให้ปรากฏเป็นรูปธรรมผ่านรูปทรงทางประติมากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการแสวงหาความรู้เพื่อหาแนวทางในการสร้างงานโดยผ่านรูปแบบทางศิลปะจะเริ่มจากการศึกษาสุนทรียภาพเชิงอุดมคติของศิลปะคลาสสิกที่มุ่งนำเสนอความงามแห่งมนคติ ซึ่งเกณฑ์ในการสร้างรูปแบบทางศิลปะจะเน้นความงดงามสมบูรณ์แบบผ่านท่วงท่าอันสง่างาม สงบเยือกเย็นประดุจเทพเจ้าโดยผ่านทฤษฎีสัดส่วนที่ได้มาจากหลักการคิดคำนวณทางตัวเลขที่สัมพันธ์กันทางคณิตศาสตร์ ศิลปะคลาสสิกยกย่องการดำเนินชีวิตด้วยปัญญาไม่ใช้อารมณ์เป็นเครื่องนำทางชีวิต¹ ซึ่งจะต่างจากศิลปะเฮเลนนิสติกที่เน้นการสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกอย่างชัดเจนผ่านการบิดเอี้ยวกายที่รุนแรง ดังจะเห็นได้จากผลงานประติมากรรม “Laocoon and His Sons” (ภาพที่ 52) ซึ่งสร้างความสะท้อนอารมณ์ผ่านการบิดเบือนโครงสร้างทางกายวิภาคของมนุษย์ที่ทำให้ความรู้สึกอันทุกข์ทรมานทั้งจากการแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง การเคลื่อนไหว และกล้ามเนื้ออันตึงเครียดบิดเกร็งด้วยความเจ็บปวดอย่างแสนสาหัส ซึ่งเป็นสภาวะทางอารมณ์ที่พุ่งขึ้นสู่จุดสูงสุดทางความรู้สึก หากแต่ในทางกลับกันองค์ประกอบทางโครงสร้างได้สร้างความงดงามแห่งความเคลื่อนไหวที่รุนแรงและทรงพลัง การบิดเอี้ยวกายที่ทำให้บังเกิดความงามในทุกมุมมองรอบตัวประติมากรรม สุนทรียภาพจากการเคลื่อนไหวที่รวมตัวกันเป็นมวล² ก่อให้เกิดความงามอย่างน่าประหลาดอันเป็นความงามที่แตกต่างจากศิลปะคลาสสิกอย่างสิ้นเชิง

¹ ฟัน ดอกบัว, ปวงปรัชญากรีก, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์, 2555), 193.

² เฮอริเบิร์ต ริด, ความหมายของศิลปะ, แปลโดย กิตติมา อมรทัต (กรุงเทพฯ: องค์การคำครุสภา, 2540), 198.

แนวทางการสร้างความงามผ่านรูปทรงมนุษย์ในลักษณะนี้ได้ถูกพัฒนาต่อยอดในศิลปะแมนเนอริสม์ โดยการออกแบบท่าทางการเคลื่อนไหวของรูปทรงมนุษย์ในลักษณะที่เรียกว่า “Figura Serpentinata” ซึ่งขั้บเน้นการเคลื่อนไหวของร่างกายให้มากขึ้นปกตินลักษณะบิดตัวรอบแกนกลางของร่างกายจนเป็นเกลียวคล้ายงูเพื่อสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกที่เร้าร้อนรุนแรงซึ่งประทุจากภายในออกมายังภายนอก รวมไปถึงการบิดเบือนรูปทรงตามธรรมชาติของมนุษย์ให้ยืดยาวมากกว่าปกติเพื่อกระตุ้นเร้าความรู้สึก รูปแบบการสร้างสรรคงานศิลปะในแนวนี้ทำให้ข้าพเจ้าสามารถแสวงหาแนวทางในการสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกอันเร้าร้อนที่อัดแน่นอยู่ภายในผ่านรูปทรงทางประติมากรรมและการเคลื่อนไหวอันรุนแรงจนก่อให้เกิดการประสานกันอย่างงดงามระหว่างเส้นโครงสร้างภายในและภายนอก รวมไปถึงการจัดแสงเงาเพื่อเน้นปริมาตรของรูปทรงและการกระทำต่อผิววัสดุที่บ่งบอกถึงการเสื่อมสลาย อย่างไรก็ตาม การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมในลักษณะนี้ยังต้องคำนึงถึงการแก้ปัญหารูปทรงในองค์รวมให้งดงามในทุกมุมมองเพื่อให้องค์ประกอบส่วนย่อยที่เป็นรูปทรงของพ่อ แม่ และลูกหลอมรวมจนเป็นเอกภาพที่สมบูรณ์แบบ ขณะเดียวกันการค้นคว้าทดลองด้านเทคนิคที่ใช้ วัสดุดินเหนียวผสมผงเหล็กก็ต้องสามารถแสดงออกถึงสภาวะการเสื่อมสลายในความสมบูรณ์นี้ตามอารมณ์ความรู้สึกที่อยู่ภายในจิตใจของข้าพเจ้า จนเกิดเป็นผลสัมฤทธิ์ที่สามารถตอบสนองกับวัตถุประสงค์ของโครงการวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 1 ผลงานวิทยานิพนธ์ (ด้านหน้า)

ภาพที่ 2 ผลงานวิทยานิพนธ์ (ด้านหลัง)

ผลงานสร้างสรรค์

ผลงานวิทยานิพนธ์เป็นประติมากรรมกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่เป็นรูปทรงมนุษย์ 3 ตัวคือ “พ่อ” “แม่” และ “ลูก” องค์ประกอบทั้ง 3 ตัวนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นความสัมพันธ์ที่สะท้อนสภาวะความเป็นไปในครอบครัวที่กำลังล่มสลาย ถึงแม้ชีวิตครอบครัวจะยังคงดำรงอยู่แต่การดำเนินชีวิตร่วมกันของสมาชิกภายในครอบครัวกลับตกอยู่ท่ามกลางความทุกข์ระทม ดังนั้น โครงสร้างหลักของรูปทรงทั้งหมดจึงแสดงลักษณะของขนาดที่แตกต่างกันและการเคลื่อนไหวบิดเบี้ยวสวนทางกัน ซึ่งก่อให้เกิดท่าทางการเหนี่ยวรั้งจุดดิ่งที่สร้างแรงตึงเครียด และเป็นจุดเชื่อมต่อภายในองค์ประกอบที่แสดงการขัดแย้งกันอย่างรุนแรงทั้งทางร่างกายและอารมณ์ความรู้สึก เส้นแกนของแต่ละรูปทรงถูกกำหนดให้มีลักษณะเฉียงเอนเอียงค่อนข้างมาก ประกอบกับลักษณะการบิดเกลียวและการลดหลั่นขนาดของแต่ละรูปทรงส่งผลให้เส้นรอบนอกทั้งหมดของกลุ่มรูปทรงบิดเบี้ยวและขาดสมมาตร และให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวในลักษณะการหลุดตัวทางโครงสร้างทั้งหมด รูปทรง “พ่อ” ที่เป็นจุดสูงสุด และรูปทรง “แม่” ที่เป็นจุดรองขององค์ประกอบ สร้างจุดเชื่อมต่อทางสายตาให้เกิดเส้นรอบนอกของกลุ่มรูปทรงเป็นรูปสามเหลี่ยมที่ลาดชันอย่างรุนแรง ซึ่งให้ความรู้สึกถึงการเสียสมดุลและความไม่มั่นคงทางความรู้สึก อันนำไปสู่การพังทลายของชีวิตครอบครัวที่ขาดความรักความผูกพันและความอบอุ่นกลมเกลียว

ภาพที่ 3 รายละเอียดรูปทรง “พ่อ” (ด้านซ้าย)

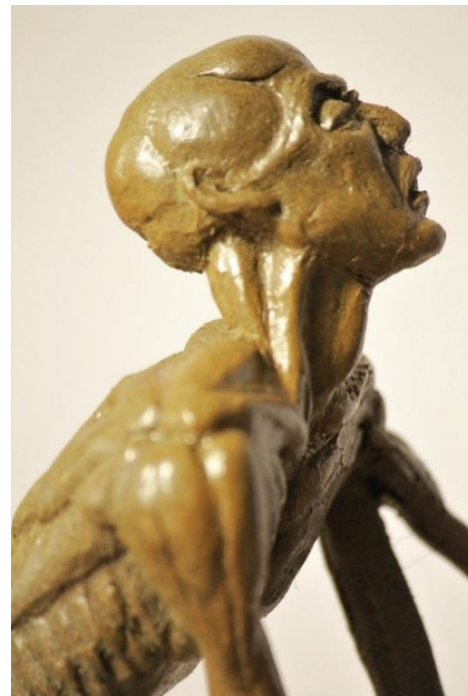

ภาพที่ 4 รายละเอียดรูปทรง “พ่อ” (ด้านขวา)

รูปทรง “พ่อ” ซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดในกลุ่มประติมากรรม แสดงออกถึงความเป็นเสาหลักและผู้นำของครอบครัว มีหน้าที่ต้องดูแลรับผิดชอบทั้งยังเป็นผู้แบกรับภาระทั้งหมดทั้งมวลเพื่อประคับประคองครอบครัวให้มีความมั่นคงแข็งแรงและมีความสุข หากแต่ผู้เป็นพ่อในผลงานนี้กลับเป็นรูปทรงที่แสดงอาการชวนเซซขณะกำลังออกแรงยกร่างของ “ลูก” ให้ทรงตัวยืนขึ้นด้วยกำลังทั้งหมดของ “พ่อ” แรงฉุดรั้งจากสองฝ่ายที่ทั้งพ่อและลูกกระทำต่อกันทำให้ดูราวกับว่าพ่อกำลังยกหินผาขนาดมหึมาอันหนักอึ้งด้วยพลังทั้งหมดจนไหล่ทั้งสองลู่ลงต่ำ กล้ามเนื้อแขนแข็งแรงเกร็ง และยืดยาวออกด้วยแรงฉุดรั้งอันมหาศาลอย่างยากจะรับได้ ลักษณะอาการชวนเซซและกำลังที่ถูกรื้อถอนส่วนหนึ่งมาจากแรงดึงบริเวณไหล่ซ้าย ที่ถูกเหนี่ยวรั้งจากผู้เป็นแม่ราวกับกรงเล็บแห่งความทุกข์ทรมาน ที่เข้ามาเพิ่มภาระและสร้างความเจ็บปวดให้กับผู้เป็นพ่อ เป็นแรงกระทำที่ก่อให้เกิดความรู้สึกบีบคั้นและพันธนาการผู้เป็นพ่อเอาไว้อย่างแน่นหนาทั้งทางร่างกายและจิตใจ รูปทรงที่เหี่ยวแห้งและปริมาตรที่ถูกทำให้ยืดยาวได้สร้างปฏิกิริยาตอบโต้กันระหว่างรูปทรงกับพื้นที่ว่าง เป็นการลดปริมาตรเพื่อเพิ่มกำลังให้กับพื้นที่ว่างทั้งภายนอกและภายใน อีกทั้งยังสร้างความรู้สึกกดดันบีบคั้นจากสภาวะภายนอกซึ่งกระทำต่อรูปทรงที่ขาดกำลังจากการผลักดันของที่ว่างภายในอย่างรุนแรงในทุกทิศทุกทาง ซึ่งสภาวะดังกล่าวนี้คือสภาวะความบีบคั้นที่เกิดขึ้นภายในจิตใจและครอบครัวของข้าพเจ้า ซึ่งอยู่ในสภาพทนทุกข์ทรมานจากปัญหาชีวิตรุนแรงและถาโถมเข้ามารอบด้านตลอดเวลาเสมือนจมอยู่ใต้ท้องทะเลลึกแห่งความทุกข์ที่มีแรงกดดันบีบอัดอันรุนแรงมหาศาลจนส่งผลกระทบต่อรูปทรงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและรายละเอียด ที่แสดงเนื้อหาของความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน ขณะเดียวกันก็เป็นตัวสร้างสุนทรียภาพแห่งความไม่สมบูรณ์ด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 5 ใบหน้ารูปทรง “พ่อ” (มุมมอง)

ภาพที่ 6 ใบหน้ารูปทรง “พ่อ” (ด้านข้าง)

สีหน้าของรูปทรงพ่อแสดงออกถึงขีดสุดแห่งสภาวะทางอารมณ์เจ็บปวดและขมขื่นอย่างไม่อาจเก็บระงับไว้ภายในได้ ใบหน้าที่หงายขึ้นแสดงความปวดร้าวผ่านริมฝีปากบิดเบี้ยวที่กำลังเปล่งเสียงร้องออกจากลำคอแข็งเกร็งเพื่อระบายความอัดอั้นบีบคั้นที่ร้าวกับถูกเปลวเพลิงอันร้อนระอุแผดเผาอยู่ภายใน ให้พวยพุ่งออกจากร่างกายอันผอมซูบ เสียงคร่ำครวญชวนให้โยยหาถึงอิสรภาพของผู้เป็นพ่อดูราวกับจะดังก้องกังวานในอากาศ มันคือเสียงเพรียกหาความกรุณาจากโชคชะตาอันโหดร้ายที่โอบตีเขาอย่างไร้ความปราณี ความตึงเครียดเห็นได้จากกล้ามเนื้อหัวคิ้วที่กดต่ำลงมายังจมูกที่หยดกลั่นลมหายใจเพื่อรวบรวมแรงกดดันร่างของผู้เป็นลูกอันแสนหนักอึ้งเสมือนเป็นริ้วแรงสุดท้ายแห่งการต่อสู้เท่าที่มีอยู่ในร่างกายของพ่อซึ่งกำลังจะผุพังสลายลงในไม่ช้า ดวงตาที่ปิดลงสนิทบ่งบอกถึงการยอมรับอย่างขมขื่นในชะตากรรมอันมืดมิดไร้ซึ่งความหวังอันสุขสว่างใดใดในชีวิต

ส่วนของศีรษะด้านบนบิดโปนขึ้นจากความตึงเครียดทั้งหมดที่ถาโถมเข้ามาในชีวิตอย่างไร้หนทางต่อสู้หรือไม่อาจหลีกเลี่ยงหนีจากสภาพอันโหดร้ายนี้ได้ การยอมจำนนต่อชะตากรรมแห่งความเสื่อมสลายนี้แสดงออกผ่านรูปทรงที่ถูกพันนาการเกาะกุมไว้ให้ไร้อิสรภาพด้วยก้อนภาระอันหนักอึ้ง ลักษณะของความบิดโปนราวกับกำลังจะปะทุแตกออกของกล้ามเนื้อและกระดูกบนศีรษะที่ดูเกินจริงนี้ เป็นการสะท้อนอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรงที่ข้าพเจ้าทนทุกข์ทรมานมาเป็นเวลายาวนานหลายปี ซึ่งแม้จะพยายามรักษาเยียวยาเพียงไรก็ไม่สามารถบรรเทาอาการเจ็บป่วยเรื้อรังนี้ได้ เพราะชีวิตต้องเผชิญกับความเครียดที่ถาโถมเข้ามาบีบคั้นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ในด้านของเทคนิควิธีการ ข้าพเจ้าจึงได้กำหนดให้ส่วนของศีรษะเป็นจุดที่จะแสดงการพังทลายเป็นจุดแรกเมื่อดินผสมผงเหล็กเริ่มหดตัว โครงสร้างของเหล็กเส้นที่อยู่ภายในจึงต้องออกแบบให้มีระยะห่างไว้เพื่อให้ดินผสมผงเหล็กยึดเกาะได้น้อยที่สุด จะได้เกิดการยุบตัวที่ตอบสนองต่อความรู้สึกและเนื้อหาของผลงานวิธานนิพนธ์ได้มากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 7 โครงสร้างรูปทรง “พ่อ” (ด้านหลัง)

ในด้านโครงสร้างของรูปทรง “พ่อ” จะแสดงออกด้วยท่าทางชวนเซไม่มั่นคงโดยให้ขาอยู่ในลักษณะอ่อนแรงและบิดไขว้กันจนไม่สามารถอยู่ในท่วงท่าที่จะใช้แรงได้อย่างเต็มที่ ส่วนกล้ามเนื้อตั้งแต่แผ่นหลังขึ้นไปมีลักษณะเครียดเกร็งเนื่องจากการต้องใช้แรงมากจนเกินกำลัง เนื่องจากไหล่ทั้งสองข้างถูกดึงรั้งลงอย่างรุนแรงด้วยน้ำหนักของลูกจนศีรษะต้องหงายขึ้นต้านแรงที่ถูกดึงรั้งนั้น อาการเขย่งปลายเท้าแสดงความรู้สึกไร้น้ำหนักและ

รากฐานที่ไม่มั่นคงแข็งแรง ร่างกายที่ซบผอมจนเหลือแต่หนังหุ้มกระดูกของพ่อสะท้อนสภาวะขาดแคลนความสมบูรณ์อิมเอ็บของร่างกายอันเนื่องจากการมีชีวิตที่ไร้ความสุขสมหวังจนแทบสูญสิ้นพลังชีวิตอย่างสิ้นเชิง เจตจำนงเดียวที่รูปทรงนี้แสดงออกคือ ความปรารถนาอันแรงกล้าของผู้เป็นพ่อในภาวะสิ้นไร้ความสามารถที่มุ่งมั่นพยายามประคับประคองดูแลลูกผู้อ่อนแอจนทรุดตัวลง ให้หยัดยืนมีชีวิตอยู่ต่อไปอย่างเข้มแข็ง แม้จะไร้ซึ่งความหวังใดใดก็ตาม

ภาพที่ 8 โครงสร้างรูปทรง “แม่”

ภาพที่ 9 รายละเอียดโครงสร้างรูปทรง “แม่”

รูปทรง “แม่” ถึงแม้จะเป็นรูปทรงรองของผลงานวิทยานิพนธ์ แต่กลับมีการแสดงออกเชิงเคลื่อนไหวมากกว่ารูปทรง “พ่อ” การบิดตัวของรูปทรงจะมีมากกว่ารูปทรงอื่นตั้งแต่ช่วงขา สะโพก ซี่โครง ไหล่จนถึงศีรษะ แขนซ้ายของแม่ที่สอดประคองใต้แขนขวาของลูก หาใช้ความพยายามออกแรงพยุงให้ลูกทรงตัวอยู่ได้ หากแต่กลับเป็นการออกแรงเหนียวรั้งลูกด้วยกำลังที่สวนทางกับการออกแรงของพ่ออย่างรุนแรงเพื่อดึงลูกเข้าหาตนเอง ส่วนมือขวานั้นออกแรงเกาะกุมบีบบังคับผู้เป็นพ่ออย่างเหนียวแน่น ช่วงแขนที่ทอดยาวอย่างผิดปกติตั้งเรียงไปยังไหล่ซ้ายของพ่อผู้ไม่อาจต่อสู้ดิ้นรนขัดขืน เพื่อให้ตัวเธอทรงตัวอยู่ได้โดยไม่สนใจความเจ็บปวดทุกข์ทรมานที่พ่อได้รับจากการกระทำของเธอเลย การบิดเอี้ยวกายอย่างรุนแรงของแม่ และการทิ้งน้ำหนักตัวไปยังด้านหลังอย่างเต็มที่เพื่อออกแรงดึงรั้งลูก ส่งผลให้ภาระในการรับน้ำหนักทั้งหมดของลูกต้องตกอยู่กับผู้เป็นพ่อแต่เพียงผู้เดียว การวางองค์ประกอบรูปทรง “แม่” ในลักษณะนี้ ทำให้โครงสร้างของรูปทรงรวมขาดความสมดุลย์และสร้างความเคลื่อนไหวที่รุนแรง (Dynamic Sensation) ให้กับโครงสร้างของผลงาน อันเป็นความเคลื่อนไหวที่จะนำไปสู่การพังทลายของโครงสร้างโดยรวมทั้งหมด

ภาพที่ 10 รายละเอียดรูปทรง “แม่” (ด้านหน้า)

รายละเอียดของรูปทรง “แม่” แสดงให้เห็นร่างกายที่เหี่ยวแห้งโรยรา โดยเฉพาะทรวงอกซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นเพศแม่ และเป็นแหล่งอาหารที่มีคุณประโยชน์และความบริสุทธิ์พร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูกให้เติบโตใหญ่ หากแต่กลับแห้งเหี่ยวไร้ความอวบอ้อมอุดมสมบูรณ์ แสดงให้เห็นถึงสภาวะการขาดแคลนความรักความอบอุ่นและความอ่อนโยนที่จะมอบให้แก่สมาชิกในครอบครัว อีกทั้งยังสะท้อนถึงความหยาบกร้านแห้งแล้งที่อยู่ภายในจิตใจ ใบหน้าของแม่ฉายความหม่นเศร้าที่แสดงออกถึงการปราศจากความสุขในชีวิต แววตาของแม่เต็มไปด้วยความวิตกกังวลและครุ่นคิด สายตาที่ปวดร้าวเหลือบมองลงต่ำเหม่อมองดูลูกอย่างท้อแท้สิ้นหวัง ไร้หนทางแก้ไข และสูญเสียทั้งกำลังกายและใจ ลำคอที่บิดเอี้ยวให้ความรู้สึกที่ฝืนธรรมชาติและไร้เรี่ยวแรง ขาที่บิดไขว่กันนี้สะท้อนถึงความยากลำบากที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนในการใช้ชีวิต เจตจำนงและความมุ่งมั่นปรารถนาที่เด่นชัดจากผู้เป็นแม่คือ การแสดงออกเพียงทำตามหน้าที่ของผู้ให้กำเนิด และแสดงความเป็นเจ้าของลูกแต่เพียงผู้เดียว หาใช่การเสียสละออกแรงเพื่อโอบอุ้มประคับประคองอันก่อให้เกิดผลดีต่อความมั่นคงและการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนของครอบครัวไม่

ภาพที่ 11 รายละเอียดรูปทรง “ลูก” (ด้านหน้า)

ภาพที่ 12 รายละเอียดรูปทรง “ลูก” (ด้านหลัง)

รูปทรง “ลูก” ซึ่งมีขนาดเล็กที่สุดจากรูปทรงทั้งหมด นอกจากจะทำหน้าที่เป็นจุดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและแม่แล้ว ยังเป็นศูนย์กลางของโครงสร้างที่ประสานรูปทรงทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน ลูกมีร่างกายซูบผอมกล้ามเนื้อตึงเครียดเช่นเดียวกับพ่อและแม่ ขาทั้งสองข้างของลูกบิดไขว้อยู่ในสภาพอ่อนเปลี้ยไร้กำลังที่จะหยัดยืนขึ้นได้ด้วยตัวเอง ไหล่ขวาลู่ลงต่ำ แขนข้างขวาห้อยตกลงไว้ซึ่งการเคลื่อนไหว มือซ้ายยกขึ้นเกาะกุมแขนขวาของพ่ออย่างแผ่วเบาไร้เรี่ยวแรง หากแต่เป็นสัมผัสที่เผยให้เห็นถึงการรับรู้ของลูกว่า พ่อคือความหวังและที่พึ่งพิงสุดท้ายของลูก อีกทั้งยังเป็นสัมผัสที่สื่อถึงสายใยแห่งความผูกพันระหว่างบิดาและบุตรซึ่งนับเป็นการสื่อสารเพียงอย่างเดียวที่ลูกส่งให้พ่อบังเกิดเกล้าได้รับรู้ สีหน้าเรียบเฉยระคนเศร้าหมองของลูกชุกซ่อนจิตวิญญาณอันว่างเปล่าไร้ชีวิตจิตใจอยู่ภายใน ดวงตาทั้งสองข้างปิดสนิทเสมือนสภาวะมีดบอดแห่งการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และประดุจตั้งต้นกล้าที่ขาดแสงสว่างสำหรับอภินิหารและเจริญเติบโตด้วยตนเอง แต่ต้องขึ้นอยู่กับการณ์ช่วยเหลือนอกจากผู้อื่น อนาคตของลูกจึงเป็นโลกแห่งความว่างเปล่าและมีมิติอย่างแท้จริง ใบหน้าอันกร้าวแกร่งของลูกแผ่คลุมด้วยริ้วรอยเหี่ยวย่นแห่งปราศจากความอึดอัดสับสนของวัยเยาว์ น้ำหล่อเลี้ยงแห่งความสุขสดชื่นของวัยไร้เดียงสาได้แห้งเหือดไปจากชีวิตของลูกอย่างโหดร้ายทารุณ ริมฝีปากแบะ มุมปากตกลงต่ำสื่อสะท้อนความรู้สึกเศร้าสร้อยคล้ายคนที่เต็มไปด้วยด้วยความขมขื่นระทมทุกข์ ศีรษะด้านขวาของลูกอิงซบเปิดแนบกับแขนซ้ายของพ่อเพื่อพวยพุ่งให้ทรงตัวอยู่ได้

ภาพที่ 13 ความหยาบของพื้นผิวผลงานวิทยานิพนธ์

พื้นผิวกับการนำเสนอผลงาน

พื้นผิวที่เปรียบเสมือนอารมณ์แห่งความทุกข์ซึ่งห่อหุ้มโครงสร้างและรูปทรงของผลงาน มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชม เพราะแสดงให้เห็นภาพความไม่สมบูรณ์ที่ผ่านความผูกพันเสื่อมสลาย คุณลักษณะของพื้นผิวที่หยาบกระด้าง ขรุขระ เหี่ยวย่น ผุพัง และแตกกระแหง จะเป็นตัวช่วยขับเน้นรสชาติแห่งความทุกข์ทรมานโดยประสานเข้ากับโครงสร้างและรูปทรงที่บิดไปทุกอณูเนื้อของตัวงาน ผิวที่ขาดความอึดเอิบและแห้งผากราวกับท้องทะเลทราย ที่สามารถสังหารทุกชีวิตด้วยการดูดซับความชุ่มชื้นทั้งหมดให้แห้งเหือดหายไป สีสันที่จางลงถึงการปราศจากความสุขสดชื่น ความเจ็บปวดอย่างเข้มข้น ซึ่งปรากฏขึ้นเป็นริ้วรอยที่ประทับตรึงแน่น และกำลังรอคอยการผูกพันร่วงหล่นลงในที่สุด

การคิดค้นหาเทคนิควิธีการที่สามารถตอบสนองแนวคิดสร้างสรรค์โดยผ่านการศึกษาค้นคว้าและการทดลอง ทำให้พิจารณาเลือกใช้ดินเป็นวัสดุในการสร้างงาน เนื่องจากดินเป็นวัสดุที่ไวต่อการตอบสนองกับสภาวะแวดล้อมภายนอกทั้งอุณหภูมิความร้อน ความชื้น ความแห้งของสภาพอากาศ ฯลฯ ดังนั้น คุณลักษณะของดินจึงเหมาะสมต่อการนำมาสร้างงานที่ต้องการให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพ เมื่อเนื้อดินคายความชุ่มชื้นจนเกิดการแตกแห้งและความหยาบขรุขระบนพื้นผิว และเมื่อเนื้อดินหดตัวเข้ากับโครงสร้างหลักเส้นที่อยู่ภายใน ก็จะเริ่มแยกตัวออกจากกันตามรูปร่างของโครงสร้างหลัก และเริ่มร่วงหล่นเมื่อเนื้อดินแห้งสนิท กระบวนการเปลี่ยนแปลงของพื้นผิวนี้น่าสนใจคล้ายคลึงกับแนวคิดที่ต้องการนำเสนอความรู้สึกเจ็บปวดและทุกข์ทรมานอันเนื่องมาจากผลกระทบจากปัจจัยภายนอกในทุกรอบด้านที่เข้ามาในชีวิต และสะท้อนสภาวะความแตกสลายของจิตใจ ที่เริ่มจากรอยร้าวเล็กๆ จากนั้นจึงค่อยๆ ลุกลามไปสู่การปริแตกทางความรู้สึก ร่องรอยการแตกฉานนี้ไม่สามารถสมานรักษาได้นอกจากการเสื่อมสลายลงเพียงเท่านั้น การใช้วัสดุดินเหนียวผสมผงเหล็กทำให้ผลงานวิทยานิพนธ์มีการเปลี่ยนแปลงสีไปตามระยะเวลา สีสนิมเหล็กเป็นสัญลักษณ์ของกิเลสที่ถูกปลูกฝังจากปัจจัย

ภายนอกและก่อให้เกิดต้นหาราคะฝังอยู่ในจิตใจ เฉกเช่นเดียวกับสนิมสน้ำตาลอมส้มที่ปรากฏขึ้นบนเนื้อเหล็ก ยามได้รับความชื้นจากสภาพแวดล้อม ขณะเดียวกันสนิมที่เกิดขึ้นนี้ก็กัดกร่อนทำลายเนื้อเหล็กเฉกเช่นเดียวกับ กิเลสที่เกิดจากเนื้อในจิตใจซึ่งกัดกร่อนทำลายชีวิตของคน กระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้อาจเกิดจากคุณสมบัติของ วัสดุคือดินเหนียวกับผงเหล็ก ที่เมื่อแรกผสมจะมีสีดำสนิท ต่อเมื่อวัสดุเริ่มคายน้ำและแห้งตัวลง จะเริ่มเปลี่ยนเป็น สีเทาเข้มและเทาอ่อนลงเรื่อยๆ ตามลำดับ ขณะที่ดินเหนียวเริ่มแห้งสนิทผงเหล็กสีดำก็จะเริ่มกลายเป็นสน้ำตาล และกลายเป็นสน้ำตาลเข้มอมส้มในที่สุด กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสีในลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ หลักไตรลักษณ์ในเรื่องของความแปรปรวนเปลี่ยนแปลง คงอยู่ไม่ได้ และเสื่อมสลายลงจากปัจจัยหรือผลกระทบ จากภายนอก ซึ่งตรงกับแนวคิดในการสร้างผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 14 การเปลี่ยนแปลงของพื้นผิวผลงานวิทยานิพนธ์

แนวคิดสร้างสรรค์การจัดแสดงนิทรรศการ

แนวคิดในการจัดแสดงนิทรรศการนับเป็นกระบวนการสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาสาระของผลงาน วิทยานิพนธ์ให้สามารถสื่อสารสะท้อนความรู้สึกเกี่ยวกับความงามอันไม่สมบูรณ์ที่มีต้นกำเนิดมาจากความสลดสังเวช ให้ผู้ชมได้รับรู้และเข้าใจวัตถุประสงค์ของงานวิทยานิพนธ์ได้อย่างแจ่มชัด ซึ่งต้องอาศัยการวางแผนและการ จัดการอย่างเป็นระบบตั้งแต่การออกแบบพื้นที่หอศิลป์ การติดตั้งและจัดวางผลงาน การจัดแสง การกำหนด ระยะเวลาในการเข้าชม รูปแบบพิธีการ รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์และออกแบบสิ่งพิมพ์ ซึ่งทั้งหมดจะต้อง สอดคล้องและสัมพันธ์กับแนวคิดในการจัดนิทรรศการ (Exhibition Concept) ที่ได้ออกแบบไว้เพื่อสะท้อนความ เสื่อมสลายทางอารมณ์ความรู้สึกภายในใจของข้าพเจ้าซึ่งมีสถานะเป็นนามธรรมให้ปรากฏขึ้นเป็นรูปธรรมต่อ สายตาของผู้ชม โดยได้ให้ชื่อนิทรรศการนี้ว่า “Dramatic Poetry” หรือ “บทกวีแห่งความสั่นไหว” แนวคิดใน การจัดแสดงนิทรรศการนี้ผ่านการวางแผนและจัดระบบความคิดอย่างเป็นขั้นตอนดังนี้

การออกแบบพื้นที่หอศิลป์

สถานที่จัดแสดงผลงานวิทยานิพนธ์คือ หอศิลป์วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ตั้งอยู่ในอาณาบริเวณของวิทยาลัยเพาะช่าง ซึ่งเป็นสถาบันสอนศิลปะแห่งแรกในประเทศไทย ขนาดพื้นที่ใช้สอย 304 ตารางเมตร เหมาะสมกับจำนวนงานในชุดวิทยานิพนธ์ ที่ประกอบด้วยชิ้นงานวิทยานิพนธ์ ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ แบบร่างทั้ง 2 มิติและ 3 มิติ และข้อมูลความรู้ประกอบผลงานวิทยานิพนธ์ ดังนั้น การออกแบบและการจัดสรรพื้นที่ภายในหอศิลป์จึงต้องให้สอดคล้องกับแนวคิดและกระบวนการสร้างงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า

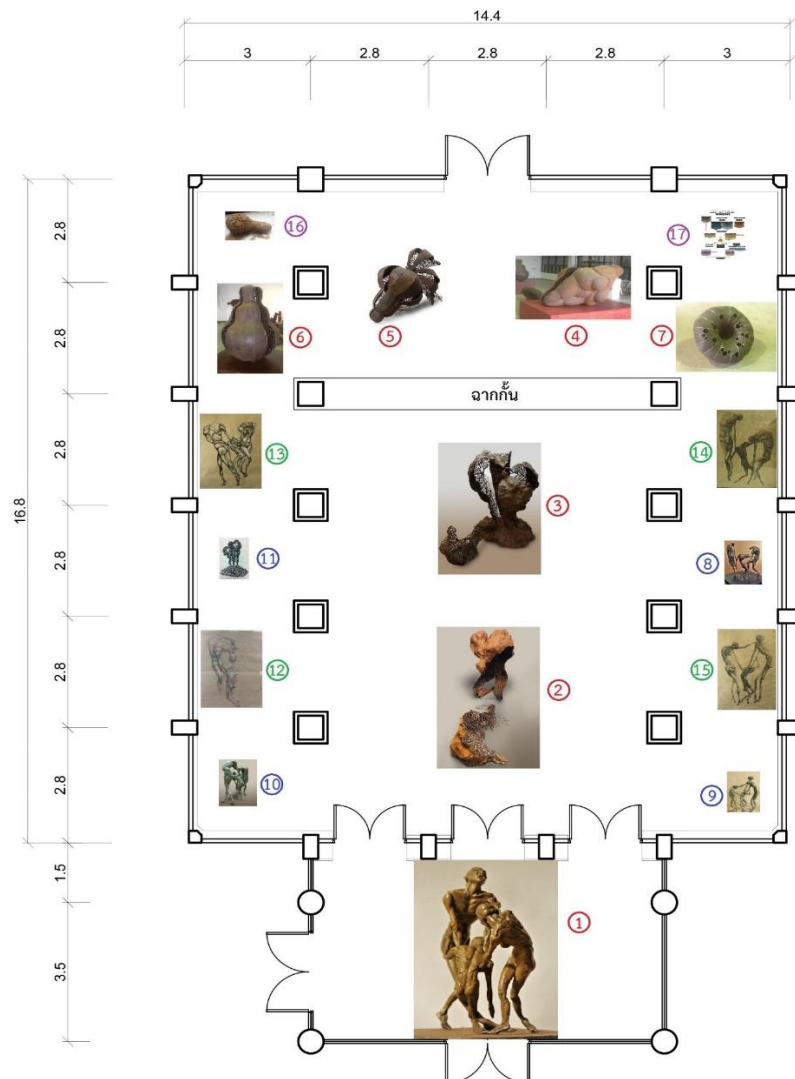
พื้นที่เชิงกายภาพภายในหอศิลป์วิทยาลัยเพาะช่างแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ พื้นที่ด้านหน้าและพื้นที่ด้านหลัง (ภาพที่ 83) พื้นที่ด้านหน้ามีขนาด 62 ตารางเมตร คือกว้าง 5 เมตร ยาว 8.40 เมตร และสูง 4 เมตร พื้นที่ด้านหลังมีขนาด 242 ตารางเมตร คือกว้าง 14.40 เมตร ยาว 16.80 เมตร และสูง 3 เมตร พื้นที่ด้านหน้า ซึ่งมีเพดานสูงกว่าพื้นที่ด้านหลัง จะใช้สำหรับเป็นพื้นที่ประธานเพื่อติดตั้งเฉพาะชิ้นงานวิทยานิพนธ์ (ภาพที่ 15) ส่วนพื้นที่ด้านหลัง ซึ่งมีขนาดใหญ่แต่เพดานต่ำกว่า จะใช้สำหรับติดตั้งผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ทั้งหมด รวมทั้งแบบร่างและข้อมูลประกอบผลงานวิทยานิพนธ์

การออกแบบติดตั้งผลงานในหอศิลป์จะคำนึงถึงเส้นทางการเดินชมงานนิทรรศการของผู้ชมด้วย โดยจะกำหนดให้ผู้ชมรับชมผลงานตามลำดับขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์แบบย้อนกลับจากปลายทางไปสู่ต้นทางของการทำวิทยานิพนธ์เพื่อให้สอดคล้องกับหัวข้อ “สังเวชวิจักขณ์: ทางสู่ปัญญาผ่านความเสื่อมสลาย” ซึ่งจะเป็นการจัดวางผลงานตามลำดับก่อนหลังในพื้นที่ของหอศิลป์

การติดตั้งและจัดวางผลงาน

ในพื้นที่ส่วนแรกซึ่งเป็นทางเข้าด้านหน้าติดกับถนนตรีเพชร (ภาพที่ 15) เป็นบริเวณปฏิบัติงานเพื่อขึ้นรูปผลงานก่อนการแสดงนิทรรศการโดยจะมีการบันทึกกระบวนการทำงานนี้ตลอดเวลา และจะถูกใช้เป็นข้อมูลในการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อแสดงให้ผู้ชมได้เห็นความสมบูรณ์ของชิ้นงานก่อนการพังทลายในช่วงพิธีเปิดนิทรรศการ พื้นที่ส่วนนี้จะเป็นที่ตั้งของผลงานวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะอยู่ในกระบวนการเสื่อมสลายตั้งแต่วันติดตั้งงานจนถึงวันสิ้นสุดนิทรรศการ ผู้ชมจะได้รับประสบการณ์ความงามที่ไม่สมบูรณ์ของงานวิทยานิพนธ์ ดังนั้นบริเวณรอบตัวชิ้นงานจึงต้องมีที่ว่างมากพอที่จะรองรับดินผสมผงเหล็กจำนวนมากที่จะร่วงหล่นจากชิ้นงานลงสู่พื้นหอศิลป์ ด้วยเหตุนี้พื้นที่ส่วนนี้จึงถูกจัดเตรียมไว้เพื่อนำเสนอผลงานวิทยานิพนธ์เพียงชิ้นเดียวอย่างเป็นเอกเทศ

ประสบการณ์จากสุนทรียภาพแห่งความไม่สมบูรณ์ที่ผู้ชมจะได้รับจากผลงานวิทยานิพนธ์ในพื้นที่ส่วนแรกเปรียบเสมือนบทนำ ที่จะเปิดดวงปัญญาของผู้ชมให้เข้าสู่การเรียนรู้ในพื้นที่ลำดับต่อไป ความสลดสังเวชที่ผู้ชมได้ตระหนักรู้จากการมองผลงานด้วยปัญญาญาณ จะนำไปสู่การเห็นคุณค่าของการรู้จักและเข้าใจทุกซอกซอกกระบวนการเรียนรู้จากงานประติมากรรมที่กำลังค่อยๆ เสื่อมสลายลงตรงหน้า การเผชิญกับผลงานศิลปะที่ขาดความสมบูรณ์คือประสบการณ์เชิงประจักษ์ในความงามของความไม่สมบูรณ์ที่ผู้ชมจะได้รับจากผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ในลำดับแรก ซึ่งเป็นลำดับสำคัญในการพิจารณาการตั้งคำถาม และการประจักษ์แจ้งในปรัชญาแห่งความงามที่ซ่อนลึกในความเสื่อมสลายหรือความงามที่ไม่สมบูรณ์

ภาพที่ 15 การวางตำแหน่งผลงาน

หมายเลข 1 ผลงานวิทยานิพนธ์

หมายเลข 2 ผลงานทดลองชุดที่สอง ชั้นที่ 3

หมายเลข 3 ผลงานทดลองชุดที่สอง ชั้นที่ 2

หมายเลข 4 ผลงานทดลองชุดที่สอง ชั้นที่ 1

หมายเลข 5 ผลงานทดลองชุดแรก ชั้นที่ 3

หมายเลข 10 แบบร่าง 3 มิติ เพื่อพัฒนารูปทรงผลงาน
ทดลองชุดที่สาม ระยะที่ 2

หมายเลข 11 แบบร่าง 2 มิติ ผลงานทดลองชุดที่สอง
ชั้นที่

หมายเลข 12 แบบร่าง 2 มิติ ผลงานทดลองชุดที่สอง
ชั้นที่ 3

หมายเลข 13 แบบร่าง 2 มิติ เพื่อพัฒนารูปทรงผลงาน
ทดลองชุดที่สาม ระยะที่ 2

หมายเลข 14 แบบร่าง 2 มิติ เพื่อพัฒนารูปทรงผลงาน
ทดลองชุดที่สาม ระยะที่ 1

หมายเลข 6 ผลงานทดลองชุดแรก ชั้นที่ 2

หมายเลข 16 ข้อมูลการทดลองวัสดุ

หมายเลข 7 ผลงานทดลองชุดแรก ชั้นที่ 1

หมายเลข 17 ข้อมูลการศึกษาค้นคว้า

หมายเลข 8 แบบร่าง 3 มิติ เพื่อพัฒนารูปทรงผลงานทดลองชุดที่สาม ระยะที่ 1

หมายเลข 9 แบบร่าง 3 มิติ เพื่อพัฒนารูปทรงผลงานทดลองชุดที่สี่ ระยะที่ 2

การเคลื่อนผ่านอารมณ์ความรู้สึกจากพื้นที่ส่วนแรก ที่นำเสนอภาพเซตกรรมของครอบครัว ไปยังพื้นที่ส่วนที่สองเหมือนการเดินทางสู่เหตุแห่งทุกข์ที่มีความเสื่อมสลายเป็นสาระสำคัญ และเป็นเนื้อหาของความงามแห่งความไม่สมบูรณ์ หลังจากที่ได้สัมผัสได้ประสบกับความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมานจากสภาวะการล่มสลายทางวิญญาณของครอบครัวหนึ่งในพื้นที่ส่วนแรกจากนั้นพวกเขาก็อาจสามารถประจักษ์แจ้งในหลักแห่งไตรลักษณ์ที่เกิดขึ้นได้กับมนุษย์ทุกผู้อย่างไม่มีข้อยกเว้นผ่านผลงานที่ถูกจัดวางในพื้นที่ในส่วนที่สองนี้ทั้งจากสภาพความเหี่ยวแห้งและผุพังของรูปทรงที่ผสมผสานกันระหว่างรูปทรงมนุษย์และรูปทรงทางธรรมชาติอันเป็นผลงานที่ได้จากกระบวนการแสวงหารูปทรงชุดที่สอง

และเมื่อผู้ชมได้ก้าวเข้าสู่พื้นที่ในส่วนที่สาม ก็จะสัมผัสกับความเสื่อมสลายอันเกิดขึ้นจากการจัดวางรูปทรงธรรมชาติในเชิงนามธรรมที่มาจากการแสวงหารูปทรงผลงานชุดแรก ซึ่งแสดงสภาวะแห่งสัจธรรมที่เน้นย้ำถึงกฎแห่งไตรลักษณ์ที่ไม่มีผู้ใดสามารถจะปฏิเสธความจริงที่ปรากฏบนโลกนี้ได้ ในพื้นที่ที่ชี้ให้เห็นว่าสภาวะความทุกข์ไม่ใช่สิ่งที่อยู่แค่มนุษย์ แต่ปรากฏขึ้นกับทุกสรรพสิ่งรอบตัว ความรู้ที่มาจากประสบการณ์แห่งการเผชิญสภาวะที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้กระตุ้นความคิดในการยอมรับความเป็นจริง และทำให้เห็นคุณค่าและความหมายของสิ่งที่ยังดำรงอยู่ก่อนที่สิ่งเหล่านั้นจะเสื่อมสลายไป

ผลงานก่อนนิทรรศการทั้งหมดจะอยู่ในโถงกลางของพื้นที่ส่วนที่สองและส่วนที่สาม ซึ่งเป็นพื้นที่ด้านหลังของหอศิลป์ และเมื่อผู้ชมเริ่มเดินย้อนกลับก็จะพบกับข้อมูลการค้นคว้าหาความรู้รวมถึงแบบร่างทั้ง 2 มิติและ 3 มิติ ที่ถูกจัดวางไว้ในบริเวณพื้นที่ด้านข้างทั้งสองฝั่ง กระบวนการทัศนการรับรู้ของผู้ชมจะถูกปรับให้เข้าสู่กระบวนการแสวงหารูปทรงของข้าพเจ้าเพื่อนำไปสู่ผลงานนิทรรศการ โดยเคลื่อนผ่านการจัดวางผลงานที่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างจากการพัฒนาแนวคิดในการแสวงหารูปทรง ที่สามารถตอบสนองความรู้สึกของข้าพเจ้าได้มากที่สุด จนพบกับผลงานนิทรรศการในลำดับสุดท้ายเพื่อตอบย้ำถึงความคิดเกี่ยวกับความงามจากความเสื่อมสลาย ซึ่งการออกแบบนิทรรศการนี้เปรียบเสมือนหนังสือที่ผู้อ่านสามารถพลิกหน้ากระดาษย้อนไปกลับได้เพื่อรับความรู้สึกอย่างไม่รู้จบ ไม่ว่าจะอ่านจากด้านหน้าไปด้านหลังหรือด้านหลังไปด้านหน้า เช่นเดียวกับการพิจารณา กลับไปกลับมาถึงทุกข์และเหตุแห่งทุกข์ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการแสดงวิญญูแห่งทุกข์ทั้งสิ้น

การจัดแสงในห้องนิทรรศการหลัก

การกำหนดแสงสำหรับผลงานนิทรรศการมีความสำคัญต่อการนำเสนอผลงานดังนี้ ประการแรกการกำหนดค่าน้ำหนักแสงและเงาที่ต่างกันจะช่วยเน้นปริมาตรของรูปทรงให้กลมกลึงงดงาม ชัดเจน เป็นสามมิติ ไม่ดูแบนราบเกินไปกับผนังของห้อง โดยจะกำหนดให้พื้นที่รอบผลงานอยู่ในความมืด และจะใช้ดวงไฟขนาดใหญ่จำนวน 3 ดวง ส่องสว่างเหนือรูปทรงมนุษย์ทั้ง 3 รูปทรง การใช้แสงสว่างเจิดจ้าจากด้านบนท่ามกลางความมืดนอกจากจะช่วยขับเน้นรูปทรงของผลงานให้โดดเด่นจากการตัดกันอย่างรุนแรงของแสงและเงาแล้วยังช่วยสร้าง

อารมณ์สะท้อนใจให้กับผู้ชมด้วย เพราะผู้ชมจะได้สัมผัสกับแสงสว่างอันเจิดจ้าและความร้อนระอุจากดวงไฟ 3 ดวงที่ราวกับจะแผดเผาผิวของรูปทรงให้พินาศมอดไหม้ ส่วนเงามืดที่ซุกซ่อนเร้นอยู่ตามพื้นที่ส่วนต่างๆ ของร่างกายก็ประจักษ์ถึงความทุกข์ระทมขมขื่นที่ถูกกักเก็บไว้ในผลงาน ค่าต่างแสงระหว่างความสว่างจัดและความมืดจัดคือเนื้อหาที่สะท้อนการอยู่ร่วมกันของสองสถานะที่แตกต่างกัน หากแต่ให้อารมณ์ความทุกข์ทรมานทั้งจากความสว่างที่เราร้อนรุนแรงและความหม่นมืดที่เศร้าหมองในคราวเดียวกัน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นสภาวะทางอารมณ์ความรู้สึกที่ฝังอยู่ในจิตใจของข้าพเจ้า

ประการที่สอง คือการใช้แสงเป็นตัวสร้างพลังความร้อนในการเผาทำลายชิ้นงาน Heat Lamp ขนาดกำลังไฟ 250 วัตต์ จำนวน 3 ดวง จะให้ทั้งแสงสว่างที่เจิดจ้ารุนแรง ซึ่งก่อให้เกิดความร้อนระอุแผ่กระจายในทุกอณูที่แสงส่องถึง การใช้แสงไฟที่มีความร้อนสูงเป็นการเร่งปฏิกิริยาให้ความชื้นระเหยออกจากเนื้อดิน ทำให้ดินแห้งแตกกระแหงเร็วขึ้นกว่าปกติ ส่งผลให้ผิวงานบริเวณที่ถูกแสงส่องอยู่ตลอดเวลาเกิดการแตกร้าวและร่วนหล่นก่อนส่วนที่ตกอยู่ในเงามืด โครงสร้างของผลงานที่ปรากฏขึ้นจากกระบวนการเสื่อมสลาย จะก่อให้เกิดสุนทรียภาพที่ไม่สมบูรณ์ขึ้น สำหรับผู้ชม นอกจากจะรับรู้ความเจิดจ้าของแสงผ่านการมองเห็นแล้ว ยังสัมผัสได้ถึงความทุกข์ทรมานของผู้สร้างงานผ่านมวลบรรยากาศที่ร้อนระอุอีกด้วย

ระยะเวลาในการแสดงผลงาน

ระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่หอศิลป์มีกำหนดเวลา 30 วัน ดังนั้นจึงได้แบ่งเวลาในการใช้พื้นที่ออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกจะเป็นการติดตั้งและจัดวางผลงานทั้งหมด และที่สำคัญที่สุดคือ การปั้นขึ้นรูปผลงาน วิทยานิพนธ์ต่อจากกระบวนการเชื่อมโครงเหล็กที่ได้ทำเตรียมไว้แล้วโดยการปั้นดินเหนียวผสมผงเหล็กเพื่อสร้างรูปทรงและรายละเอียดที่สมบูรณ์เป็นระยะเวลา 20 วันในพื้นที่ส่วนแรกของหอศิลป์ ซึ่งมีลักษณะเป็นห้องที่มีกระจกใสอยู่รอบด้านจึงทำให้ผู้ชมสามารถเห็นกระบวนการทำงานของประติมากรได้อย่างชัดเจน นอกจากนั้นยังวางแผนให้มีการบันทึกวีดิทัศน์กระบวนการปั้นขึ้นรูปนี้ไว้เป็นไฟล์ดิจิทัลสำหรับใช้เป็นสื่อในพิธีเปิดนิทรรศการที่จัดเตรียมไว้ภายนอกหอศิลป์ เพื่อให้ผู้ชมได้เห็นความสมบูรณ์ของผลงานก่อนจะได้เห็นการเสื่อมสลายที่ค่อยๆ เกิดขึ้นกับผลงานจริงที่อยู่ภายในหอศิลป์ ดังนั้นผู้ชมจึงมีเวลา 10 วันที่จะได้เห็นกระบวนการพังทลายจนเสร็จสมบูรณ์

บทส่งท้าย

กระบวนการสร้างรูปและการพังทลายตลอดระยะเวลา 30 วัน เปรียบเสมือนการจำลองช่วงชีวิตของมนุษย์ผ่านงานศิลปะที่ถูกควบคุมเวลาไว้ตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปจนถึงจุดสิ้นสุดโดยมีการกำหนดสถานการณ์และปัจจัยแวดล้อมอันก่อให้เกิดการเสื่อมสภาพของงานศิลปะ และส่งผลให้งานมีอายุสั้น ไม่สามารถคงสภาพอยู่ได้นานและไม่คงทนถาวร จึงไม่สามารถถูกนำไปใช้ประโยชน์หรือนำไปขายได้ นับเป็นการจุดประกายความคิดเกี่ยวกับสังขารแห่งชีวิต ที่เกี่ยวโยงกับหลักไตรลักษณ์แก่ผู้ชมอีกโสดหนึ่งโดยจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้ชมพิจารณาถึงสภาวะแห่งการแปรปรวนเปลี่ยนแปลง (อนิจจัง) การไม่อาจคงทนอยู่ได้ (ทุกขัง) และไม่สามารถบังคับบัญชาได้ (อนัตตา) ในช่วงเวลาอันสั้นของการแสดงผลงานนี้ ประสบการณ์เชิงประจักษ์ดังกล่าวข้างต้นเป็นสิ่งที่ประติมากรผู้

สร้างสรรค์งานหวังว่าผู้ชมจะสามารถใช้ปัญญาตระหนักรู้ได้ถึงคุณค่าและความหมายของการดำรงอยู่ของชีวิต
ก่อนที่มันจะดับสูญลงดังเช่นผลงานศิลปะชิ้นนี้

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

พื้น ดอกบัว. (2555). **ปวงปรัชญากรีก**. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.

เฮอร์เบิร์ต ริด. (2540). **ความหมายของศิลปะ**. แปลโดย กิติมา อมรทัต. กรุงเทพฯ: องค์การคำครุสภา.